

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Спеціалізація
“Теорія музики”

Київ – 2008

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Спеціалізація
“Теорія музики”

Київ – 2008

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв І–ІІ рівнів акредитації. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 56 с.

Укладач	Л. В. Грабар – викладач-методист Івано-Франківського державного музичного училища ім. Д. Січинського
Рецензенти:	Ю. П. Ясіновський – професор Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, доктор мистецтвознавства В. С. Грабовський – викладач-методист Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського, член Національної спілки композиторів України
Редактор	Є. Д. Колесник
Відповідальний за випуск	А. І. Ткаченко

Навчальне видання

Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк ризографічний
Ум. друк. арк. 3,25. Наклад 150 прим.

ПП “НОВА КНИГА”, м. Вінниця, вул. Квятека, 20
Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2646 від 11.10.2006 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: info@novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2008

Обсяг курсу – 216 год
Практичні заняття – 144 год
Самостійні заняття – 72 год

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

І. Мета і завдання курсу

Мета названого курсу – ознайомити студентів з українською музичною літературою на прикладах життя і творчої діяльності українських композиторів та кращих зразків прогресивної музики від найдавніших часів до початку ХХІ століття. Привчити студентів до активного слухання і сприйняття музики, її глибокого вивчення, розширити їх професійний кругозір.

Основне завдання курсу української музичної літератури – вивчення особливостей музично-історичного процесу, специфіки кожного історичного періоду. Музичні явища вивчаються у зв’язку з літературою, образотворчим мистецтвом. Усі вони відображають спільні процеси в культурі і перебувають у взаємодії. Однією з найважливіших проблем вивчення історичного процесу є розгляд національної специфіки українського музичного мистецтва. На кожному історичному етапі вона мала своєрідні риси, розвиваючись у взаємозв’язках з іншими музичними культурами – східнослов’янськими та західноєвропейськими.

ІІ. Структура курсу

Курс української музичної літератури вивчається 1 рік на виконавському та 2 роки на теоретичному відділах. Обсяг курсу – 72 і 144 години. Розділи програми розміщені у хронологічному порядку. Тут переважають монографічні теми, що містять в собі біографії та аналіз найбільш яскравих творів українських композиторів. Вступний розділ програми, присвячений музичній культурі України до ХVІІІ століття, подається оглядово. Високого професійного рівня досягла українська духовна музика ХVІІІ – початку ХІХ століття. Нова музична культура активно розвинулася у ХІХ столітті. Саме в цей час розпочинається новий етап формування національного стилю, що базується на українському фольклорі. У творчості М. Лисенка цей стиль досягнув класичного рівня. Завдяки цьому майже всі музичні жанри характеризуються високопрофесійною майстерністю.

Продовжувачі традицій М. Лисенка – М. Леонтович, К. Стеценко, С. Людкевич та багато інших, піднесли українське мистецтво на високій шабелі розвитку національного стилю. Ще вищі досягнення характеризують українську музику ХХ століття. Композитори Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, В. Косенко стали класиками нової епохи, а їхні послідовники – М. Скорик, Л. Дичко, Є. Станкович та В. Сільвестров збагатили музичну мову новими засобами виразності, сучасною композиторською технікою.

III. Методичні рекомендації

Основні розділи зазначеного курсу присвячені розбору музичних творів. Тут зроблено спробу розкрити найбільш суттєві сторони певного твору – його художньо-образний зміст, особливості композиції, принципи розвитку, засоби музичної мови. Більша або менша деталізація при розборі того чи іншого твору у програмі зумовлена ступенем складності стилю і композиції твору.

При викладі біографій розкриваються найбільш суттєві етапи формування творчості композитора, його зв'язки із суспільно-історичними умовами певної епохи.

На заняттях української музичної літератури головне місце відводиться прослуховуванню творів, їх детальному розбору та вивченню. Для цього необхідно використовувати всі засоби – програвання творів на фортепіано, прослуховування їх в запису, на концертах. На заняттях біографічного типу доцільно ознайомити студентів з музичною літературою, яка не підлягає спеціальному детальному вивченню (перелік додаткової музичної літератури подається в кінці кожної теми).

Для об'єктивної та неупередженої уяви про історичний процес на Україні та її музичну культуру, необхідно використовувати в роботі найновіші дослідження української музики – підручники, монографії, творчі портрети та збірники статей.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН З ДИСЦИПЛІНИ “Українська музична література” Спеціалізація: Теорія музики

№ з/п	Назва розділів, тем	Всього (год.)	Практ. заняття	Самост. Заняття
1	Вступ. Джерела української музичної культури.	3	2	1
2	Розвиток української професійної музики до XVIII ст.	3	2	1
3	Музична культура України другої половини XVIII ст.	3	2	1
4	Розвиток інструментальної музики в Україні у XVIII – поч. XIX ст.	6	4	2
5	М. Березовський.	3	2	1
6	Д. Бортнянський.	3	2	1
7	А. Ведель.	3	2	1
8	С. Гулак-Артемовський.	8	6	2
9	М. Вербицький.	3	2	1
10	П. Ніщинський.	5	4	1
11	М. Лисенко.	9	6	3
	Всього за V семестр (17 тижнів)	49	34	15
12	М. Лисенко. Х-ка творчості	21	14	7
13	М. Калачевський	3	2	1
14	Музична культура Галичини другої половини XIX ст.	6	4	2
15	М. Леонтович.	6	4	2
16	К. Стеценко.	6	4	2
17	Я. Степовий.	3	2	1
18	С. Людкевич.	11	8	3
	Контрольне заняття	2	2	-
	Всього за VI семестр (20 тижнів)	58	40	18

№ з/п	Назва розділів, тем	Всього (год.)	Практ. заняття	Самост. Заняття
19	Л. Ревуцький.	13	8	5
20	Б. Лятошинський.	15	10	5
21	В. Косенко.	9	6	3
22	К. Данькевич.	6	4	2
23	В. Губаренко.	3	2	1
24	Головні тенденції розвитку української професійної музики в 60–90 роки ХХ ст.	7	4	3
	Всього за VII семестр (17 тижнів)	53	34	19
25	М. Скорик	9	6	3
26	Л. Дичко	9	6	3
27	В. Сильвестров.	10	6	4
28	Є. Станкович.	10	6	4
29	Л. Грабовський.	3	2	1
30	Ю. Іщенко.	3	2	1
31	І. Карабиць.	3	2	1
32	Творчість українських композиторів в еміграції: А. Рудницький, І. Соневицький, М. Кузан, З. Лисько, В. Витвицький. Творчий шлях.	7	4	3
	Контрольне заняття	2	2	-
	Всього за VIII семестр (18 тижнів)	56	36	20
	Разом:	216	144	72

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

V семестр

№ з/п	Тематика занять	Кільк. год.
1	Джерела української музичної культури. Музична культура Київської Русі.	2
2	Музична культура України до XVIII ст.	2
3	Музична культура України II пол. XVIII ст.	2
4	Розвиток інструментальної музики у XVIII – поч. XIX ст. Е. Ванджур. “Українська симфонія” До мажор	2
5	Симфонія невідомого автора початок XIX ст. соль мінор.	2
6	М. Березовський. Життєвий та творчий шлях	2
7	Д. Бортнянський. Життєвий та творчий шлях.	2
8	А. Ведель. Життєвий та творчий шлях.	2
9	С. Гулак-Артемовський. Життєвий та творчий шлях.	2
10	С. Гулак-Артемовський. Опера “Запорожець за Дунаєм”	2
11	С. Гулак-Артемовський. Опера “Запорожець за Дунаєм”	2
12	М. Вербицький. Життєвий та творчий шлях.	2
13	П. Ніщинський. Життєвий та творчий шлях.	2
14	П. Ніщинський. “Вечорниці”.	2
15	М. Лисенко – класик української музики. Життєвий та творчий шлях.	2
16	М. Лисенко. Загальна характеристика творчості. Обробки народних пісень.	2
17	М. Лисенко. Музика до “Кобзаря”.	2
	Всього за V семестр (17 тижнів)	34

VI семестр

18	М. Лисенко. Вокальна творчість на тексти різних авторів.	2
19	М. Лисенко. Хорова творчість на тексти різних авторів.	2
20	М. Лисенко. Оперна творчість. Ранні опери.	2

21	М. Лисенко. “Нагалка Полтавка”.	2
22	М. Лисенко. Опера “Тарас Бульба”.	2
23	М. Лисенко. Опера “Тарас Бульба”.	2
24	М. Лисенко. Фортепіанна творчість.	2
25	М. Калачевський. Життєвий та творчий шлях. “Українська симфонія”	2
26	Музична культура Галичини II пол. XIX ст.	2
27	Д. Січинський. Життєвий та творчий шлях. Солоспіви, хори.	2
28	М. Леонтович. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
29	М. Леонтович. Обробки народних пісень.	2
30	К. Стеценко. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
31	К. Стеценко. Вокальна та хорова творчість.	2
32	Я. Степовий. Життєвий та творчий шлях. Вокальна творчість.	2
33	С. Людкевич. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
34	С. Людкевич. Кантата-симфонія “Кавказ”.	2
35	С. Людкевич. “Заповіт”	2
36	С. Людкевич. Кантата “Наймит”.	2
	Контрольне заняття	2
	Всього за VI семестр (20 тижнів)	40

VII семестр

37	Л. Ревуцький. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
38	Л. Ревуцький. Обробки народних пісень. Хорова поема “Хустина”. Фортепіанна творчість.	2
39	Л. Ревуцький. Симфонія № 2.	2
40	Л. Ревуцький. Фортепіанна творчість.	2

41	Б. Лятошинський. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
42	Б. Лятошинський. Обробки народних пісень. Хорова творчість.	2
43	Б. Лятошинський. Фортепіанна творчість.	2
44	Б. Лятошинський. Симфонічна творчість. Симфонія № 3.	2
45	Б. Лятошинський. Опера творчість.	2
46	В. Косенко. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
47	В. Косенко. Камерно-інструментальна творчість.	2
48	В. Косенко. Камерно-вокальна творчість.	2
49	К. Данькевич. Життєвий та творчий шлях.	2
50	К. Данькевич. Опера “Богдан Хмельницький”.	2
51	В. Губаренко. Творчий шлях. Моноопера “Ніжність”.	2
52	Головні тенденції розвитку української музики в 60-90 роки XX ст.	2
	Контрольне заняття	2
	Всього за VII семестр (17 тижнів)	34

VIII семестр

53	М. Скорик. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
54	М. Скорик. “Карпатський концерт”.	2
55	М. Скорик. Камерно-інструментальна творчість.	2
56	Л. Дичко. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
57	Л. Дичко. Кантата “Пори року”.	2
58	Л. Дичко. Опера “Золотослов”.	2
59	В. Сильвестров. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
60	В. Сильвестров. “Дитяча музика”	2

61	В. Сильвестров. Симфонія № 5.	2
62	Є. Станкович. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
63	Є. Станкович. Симфонічна творчість.	2
64	Є. Станкович. Камерна симфонія № 3.	2
65	Л. Грабовський. Творчий шлях. “Симфонічні фрески”.	2
66	Ю. Іщенко. Творчий шлях. Камерно-інструментальна творчість.	2
67	І. Карабиць. Творчий шлях.	2
68	Творчість українських композиторів в еміграції: А. Рудницький, І. Соневицький. Творчий шлях.	2
69	М. Кузан, З. Лисько, В. Витвицький. Творчий шлях.	2
	Контрольне заняття	2
	Всього за VIII семестр (18 тижнів)	36

ЗМІСТ КУРСУ

V СЕМЕСТР

Тема 1. Вступ. Джерела української музичної культури

Витоки українського музичного мистецтва від найдавніших часів до IX століття. Історичні умови розвитку національної культури – словесного і музичного фольклору, писемності, літератури, образотворчого мистецтва, музики. Ранні форми музичного мистецтва. Музичний інструментарій. Обрядові пісні.

Музична культура IX–XVII століть. Історичні умови розвитку культури. Виникнення Київської Русі. Прийняття християнства (988 р.) Вплив християнства на розвиток культури в усіх її галузях – архітектурі, малярстві, музиці, освіті. Найвищий розквіт Київської держави за князювання Ярослава Мудрого (1019–1054). Софійський собор – унікальна пам’ятка архітектури та образотворчого мистецтва. Печерський монастир – осередок літописання і книгописання. Розвиток літератури. “Повість минулих літ”, “Слово о полку Ігоревім”. Суспільно-політичний розквіт Київської Русі. Зв’язки з візантійською та болгарською культурами.

Розпад Київської Русі на початку XII століття. Особливості культури епохи Середньовіччя. Народна творчість. Ранні форми церковного співу. Церковна монодія. Реформування нотного запису церковної музики. Ірмолої. Світська галузь музичної культури. Музичний побут княжого двору.

Загальнокультурні риси епохи Барокко. Особливості розвитку освіти та різних галузей культури. Книгодрукування. Києво-Могилянська академія. Архітектура і малярство. Музична культура: народна творчість, музична освіта. Духовні та світські канти.

Музична література до теми:

Історичні пісні. – К., 1961.

Колесса Ф. М. Мелодії українських народних дум. – К., 1969.

Корній Л. Історія української музики. Частина перша. – Київ – Харків – Нью-Йорк, 1996.

Хрестоматія української доживотної музики. – К., 1974. – С. 7–17, 23–28.

Тема 2. Музична культура України до XVIII століття

Подальший розвиток гуманістичних тенденцій, що намітилися в XIV – на початку XVII століття. Вплив барокової естетики на українське музичне мистецтво. Прояв барокового стилю в духовній музиці – партесних концертах, духовних та світських кантах, у шкільній драмі. Значний розквіт професійної та народної музики. Нові стильові риси. Види партесного багатоголосся. Концертний стиль партесної музики та його барокові особливості. “Грамматика музикальна” М. Дилецького (1723 р.) – основний теоретичний посібник на східнослов’янських землях. Шкільний театр. Роль музики у шкільній драмі. Зв’язок хорового співу драми з тогочасною духовною музикою, а інтермедії – з народною та світською музикою. Розквіт пісні-романсу. Творчість Г. Сковороди. Українська народна пісня у друкованих виданнях. Канти. Вертепна драма. Спільність між вертепом та шкільною драмою. Структура вертепу та його композиція. Роль музики у виставі.

Українська музика від найдавніших часів і до середини XVIII століття – це вагомий здобуток української культури.

Тема 3. Музична культура України II половини XVIII століття

Друга половина XVIII століття – період творчості видатних українських композиторів М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя. Значні досягнення українського музичного мистецтва цього періоду. Нові стильові тенденції. Виникнення духовного циклічного концерту нового стилю. Зв’язок зі світським мистецтвом, нова музична образність. Виникнення нових жанрів: опера, високопрофесійна інструментальна музика, симфонія. “Золота доба” української музики.

Музична література до теми:

Хрестоматія української доживотної музики – Ч. 1. – К., 1974.

Тема 4. Розвиток інструментальної музики в Україні у XVIII–XIX ст.

У другій половині XVIII століття особливого розвитку набуває в Україні музика для окремих інструментів, ансамблів та симфонічного

оркестру. Опора на народно-пісенні та народно-танцювальні українські мелодії. Найзначніший з відомих інструментальних творів цього періоду є “Українська симфонія” Ернеста Ванжури (1750-1801). За походженням чех, родом з Ванеберга, жив у Росії протягом 80-90-х років. Написав декілька опер, балетів, симфоній. Видавав музичний журнал. “Українська симфонія” До мажор і характерні тенденції музично-історичного процесу кінця XVIII століття: 1) широке розповсюдження українських пісень у міському середовищі; 2) виникнення творів, які синтезували мелодії українських народних пісень та загальноєвропейські класичні традиції.

Симфонія Е. Ванжури – це тричастинний цикл. I частина – у формі сонатного алегро, II частина – ліричний центр, III частина – рондо. Близькість структури до класичних жанрів. Класичні стильові риси твору – у світлому, радісному і безтурботному характері. Новаційні риси – у використанні пісенних і танцювальних народних мелодій, що образно і інтонаційно оновило класичну симфонію.

Тема 5. Симфонія невідомого автора, соль мінор (1809 р.)

Високохудожній і професійно мистецький твір. Загальноєвропейські стильові тенденції початку XIX ст. – зародження окремих ознак романтизму. Чотиричастинний цикл. I частина – сонатне алегро, II частина – Adagio, III частина – менует, IV частина – танцювальний фінал у формі рондо-сонати. Легкість і веселість у швидких частинах. Основні теми I частини створені в загальноєвропейських класичних традиціях. Збагачення симфонії українським ліризмом та народно-танцювальним началом. Авторський тематизм твору та його фольклорні елементи. Роль і місце пісні-романсу. Прийоми класичної поліфонії, народного багатоголосся, оновлення змісту симфонії. Кристалізація українського симфонізму.

Музична література до теми:

Е. Ванжура “Українська симфонія” До мажор.
“Симфонія невідомого автора” соль мінор.

Тема 6. Максим Березовський (1745–1777)

М. Березовський – високоосвічена людина, композитор великого таланту. Творчість його – початок нового етапу розвитку української музики у класичному стилі – визначне музичне явище

Життєвий та творчий шлях. Народився 16 (27) жовтня 1745 року в Україні, у Глухові. Це був важливий культурний центр з музичною школою, театром і прекрасною співочою капелою. Навчання М. Березовського в школі, у Києво-Могилянській академії (50-ті роки XVIII століття). У 1758 році переїзд до Санкт-Петербурга, де працював співаком у придворному оперному театрі. Італія. Навчання в Болонській академії у падре Мартіні. Вивчення контрапункту строгого стилю. Створення духовної музики, опери “Демофонт”. Висока оцінка таланту. Творчий успіх. Виїзд з Італії до Росії у 1773 році. Важкі часи і розчарування. Трагічна смерть у 1777 році.

Збережена частина творчості М. Березовського: літургія, причасний стих, духовні концерти, опера “Демофонт”, соната для скрипки і чембало. Духовні твори – видатне мистецьке явище. Ознаки нового стилю. Формування циклічного духовного концерту. Твір “Не отвержи мене во время старости” – вершина творчості. Літературна основа концерту – 5 строф псалому № 70 (Давидові псалми, книга Старого Завіту). Лірико-драматичний характер твору. 4-частинна форма. Контраст між частинами. Adagio – Allegro – Adagio – Allegro. I частина у формі фуги, II частина – у традиціях партесного концерту, III частина нагадує молитву, IV частина у формі фуги. Тематична цілісність циклу, українські національні риси. Різноманітність мелодики, інтенсивність гармонічного розвитку.

Музична література до теми:

М. Березовський. Духовний концерт “Не отвержи мене во время старости”.

Додатково:

М. Березовський. Літургія.

Тема 7. Дмитро Бортнянський (1751–1825)

Д. Бортнянський – одна з найвидатніших постатей музичного мистецтва II половини XVIII століття. Різностороння обдарованість, багатогранна діяльність. Композитор, співак, диригент, педагог.

Життєвий та творчий шлях. Народився 26 жовтня 1751 року в Глухові. Його батько походив із західного регіону України, з Прикарпаття, з села Бортного. Навчання у Глухівській школі. В 1758 році – зарахування до Петербурзької співацької капели (керівник Марко Полторацький). Отримання особливої стипендії – пансіону для навчання в Італії. Венеція. Зустріч з італійським оперним композитором Б. Галуппі. Десять років в Італії (1769–1779). Період навчання та удосконалення своєї майстерності. Композиторська зрілість. Постановки опер “Креонт”, “Алкід” та “Квінт Фабій”. Перебування в Неаполі, Болоньї, Римі.

Повернення в Росію у 1779 році. Посада капельмейстера Петербурзької Придворної співацької капели. Розвиток її вокально-хорових традицій, вдосконалення капели. Організація загальної освіти співаків. Відкриті концерти. Створення духовних творів, хорових концертів. Написання літургій, світської музики – хорових пісень, гімнів, кантат. Помер 27 вересня 1825 року. Похований на Смоленському цвинтарі в Петербурзі.

Видатним мистецьким явищем є всі жанри творчості Д. Бортнянського. Найбільший внесок композитора – в галузі духовної музики. Духовні твори: 35 однохорних (чотириголосих) і 10 двохорних (восьмиголосих) концертів, 14 хвалебних, 2 Літургії, 9 Херувимських. Найбільш відомі – 35 чотириголосих концертів, в яких яскраво відображені стильові особливості його творчості.

Концерт № 32 (с-moll) “Скажи ми, Господи, кончину мою” на текст скорботного благального псалому № 38. 3-частинна форма. Відсутність темпового контрасту (Andante moderato – Largo – Moderato). Скорботний настрій I частини. Ніжно-ліричне звучання II частини. Драматизм III частини. Форма фуги. Лірико-скорботна музична образність.

Д. Бортнянський – класик хорової поліфонії в українській музиці. Національна самобутність музики. Яскрава мелодійність, класична урівноваженість, майстерність у використанні хорової фактури.

Музична література до теми:

Д. Бортнянський. Духовний концерт № 32 “Скажи ми, Господи, кончину мою”.

Додатково:

Д. Бортнянський. Духовний концерт № 15 “Придіте, воспоєм”.

Тема 8. Артем Ведель (Ведельський) (1767–1808)

Різнобічно обдарований музикант, який мав великий композиторський і диригентський талант, був чудовим співаком і добрим педагогом.

Життєвий та творчий шлях. Народився 1767 року в Києві. Сім’я композитора. Навчання А.Веделя у Києво-Могилянській академії з 1776 до 1787 року. Хор і оркестр академії – окраса музичного життя Києва. А. Ведель – перша скрипка оркестру, диригент хору, співак-соліст хору. Перші творчі спроби – духовні концерти на тексти з Псалтиря.

Переїзд до Москви. Диригентська діяльність. Спілкування з російськими та італійськими музикантами. Повернення до Києва у 1792 році. Співпраця з генералом Леванідовим. Два роки роботи у військовій капелі. Створення найвідоміших духовних концертів. Переїзд до Харкова. Робота з хором Казенного училища. Знайомство з Д. Бортнянським. Повернення до Києва у 1796 році. Кінець творчої кар’єри. Вісім років у Інвалідському домі. Помер у 1808 році.

Творчий доробок – понад 20 духовних концертів, Всенічна служба, Літургія, ірмоси, канони. Звернення до тексту Псалмів із Псалтиря. Два типи концертів. Вільна побудова хорових циклів. Перевага трьох і чотирьох частин. Принципи контрасту. Мелодичне багатство творів А. Веделя. Впливи західноєвропейської музики. Національна специфіка. Перевтілення народно-пісенних джерел, інтонацій пісень-романсів. Гармонічно-поліфонічна фактура.

Духовний концерт “Доколе, Господи, забудеш мя”. В основі – Давидовий псалом № 12. Глибоко скорботний, жалібний поетичний образ. Концерт має три частини. Відсутність контрасту. I частина – *Andante*. II частина – *Adagio*. III частина – *Andante*. I і II частини пронизані сумними і жалібними інтонаціями. III частина – спокійна й урочиста. Близькість до українських пісенних джерел – ліричної пісні-романсу, думи, канту.

Музична література до теми:

А. Ведель. Духовний концерт “Доколе, Господи, забудеш мя”.

Додатково:

А. Ведель. Літургія.

Тема 9. Семен Гулак-Артемівський (1813–1873)

С. Гулак-Артемівський – видатний український композитор, оперний співак, драматичний актор та суспільний діяч.

Життєвий та творчий шлях. Дитинство у м. Городище. Сім’я композитора. Навчання в Київському духовному училищі. Захоплення музикою та співом. Участь в хорі Михайлівського монастиря. Зустріч з Глінкою. Переїзд до Петербурга. Знайомство з Т. Шевченком. Перший прилюдний виступ. Виїзд до Франції та Італії. Навчання в А. Аларі та П. Романі. Запрошення до Флорентійської опери. Повернення в Петербург. Контракт з оперним театром. Блискуче виконання головних ролей на сцені Маріїнського театру. Початок кар’єри оперного співака. Виступи в драматичному театрі. Розквіт композиторської творчості: музика до водевілю “Картина степового життя циган”, танцювально-хореографічна сюїта “Українське весілля”, власна п’єса з музикою “Ніч напередодні Іванова дня”, “Руйнівники кораблів”, солоспіви. Створення першої української опери “Запорожець за Дунаєм”. Переїзд до Москви у 1864 році. Завершення кар’єри оперного співака. Літературна праця, суспільно-доброчинна діяльність.

Теми 10. 11. Опера “Запорожець за Дунаєм”

Перша лірико-комічна українська опера. Історичне підґрунтя опери – відображення драматичного періоду в українській історії XVIII ст. Створення лібретто на основі історичних фактів. Глибокий реалізм і народність опери. Драматургія опери – три лінії розвитку. Романтичні тенденції – яскрава народність, національна виразність музики, опора на фольклорні джерела, на міську пісню-романс. Емоційні почуття ліричних персонажів. Елементи німецького зінгшпілю та італійської опери-буффа. Ідеалізація образу Султана. “Запорожець за Дунаєм” – повноцінна народно-національна опера. Особливе значення ансамблів та фінальних сцен у розвитку дії.

Індивідуальні музичні характеристики дійових осіб – Карася, Одарки, Оксани, Андрія, Султана.

Музична література до теми:

I дія: романс Оксани “Місяцю ясний”, пісня-арія Карася “Ой, щось дуже загулявся”, дуєт Одарки і Карася “Звідкіля це ти узявся”.

II дія: каватина Султана “Нема тут гомону двірського”, каватина Карася “Тепер я турок, не козак”, аріозо Оксани “Ангел ночі”, дуєт Оксани та Андрія “Чорна хмара з-за діброви”

III дія: аріозо Андрія “Блаженний день, блаженний час”, фінальний хор “Там за тихим, за Дунаєм”.

Тема 12. Михайло Вербицький (1815–1870)

Засновник “перемишльської школи”, автор музики до національного гімну. Перший найвидатніший представник західно-української професійної музики, педагог. Основні музичні жанри: музика для театру, увертюри, хори, солоспіви, духовні твори.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в селі Яворник (на Перемишлянщині). Навчання в дяко-учительській школі в Перемишлі, в музичній школі при хорі кафедральної церкви у Алоїза Нанке. Прекрасний голос і яскраві музичні здібності. У 1833 році – вступ до Львівської духовної семінарії. З 1836 року – музична діяльність. У 1842–1846 роках – педагогічна праця у Львові. У 1850 році складання екзаменів до семінарії. Професія сільського священика на Львівщині. Переїзд у село Млини на Яворівщині. Композиторська творчість. Створення сольних пісень, хорових творів на тексти Ю. Федьковича, Т. Шевченка, В. Шашкевича, І. Гушалевича. Кантата “Заповіт”. Публіцистична та громадська діяльність.

Творча спадщина. Жанрова різноманітність, яскрава образність. Створення основ професійної музики у Західній Україні – від солоспіву до музики для театру, оркестрові твори – 11 увертюр, близько 30 чоловічих хорів, солоспіви, камерно-інструментальні, духовні твори.

Музична література до теми:

Гімн “Ще не вмерла Україна” (сл. П. Чубинського).

Літургія для мішаного хору – “Святий Боже”,

“Милость мира”, “Тебе поєм”, “Отче наш”, “Да ісполняться”.

Тема 13. Петро Ніщинський (1832–1896)

Талановитий педагог і перекладач, активний громадський діяч. П. Ніщинський і прогресивні кола української інтелігенції другої половини XIX ст. Новий якісний рівень української музичної культури. Зародження української національної ідеї. Значення різнобічної творчої діяльності П. Ніщинського.

Життєвий та творчий шлях. Дитинство у селі Неменці Київської губернії. Навчання у Києво-Софіївському духовному училищі. Яскраве музичне обдаровання. Переїзд до Афіні у 1850 році. Вступ на богословський факультет Афініського університету. Магістерська праця. Переїзд до Петербургу в 1857 році. Викладання грецької мови. Одеський період. Знайомство з М. Кропивницьким. Перші композиторські спроби. Переїзд до Ананьєва у 1875 році. Співпраця з акторами театру. Створення “Вечорниць”. Перекладацька діяльність. Повернення до Одеси у 1882 році. Посада викладача в гімназії. Короткочасне перебування в Галичині у 1884 році.

Тема 14. П. Ніщинський. “Вечорниці”

Найвизначніший твір П. Ніщинського. Історія створення. Соціальна ідея твору. Правдиве відображення побуту і звичаїв старовинного українського села. Драматургія “Вечорниць”. Сюїтна форма. Принцип контрасту. Інтонаційні джерела твору. Яскраві ознаки народно-хорової сцени.

Музична література до теми:

Інтродукція, пісня господині “Зоря з місяцем”

Хор парубків “Віють вітри”

Хор дівчат “Добрий вечір, паніматко”

Пісня парубків “Закувала та сива зозуля”.

Тема 15. Микола Лисенко (1842–1912)

М. Лисенко – класик української музики, фундатор національної композиторської школи. Різнобічна діяльність М. Лисенка: композитор, піаніст, диригент, педагог, фольклорист та музично-громадський діяч. Завдання національно-культурного відродження. Звернення до

найважливіших тем української історії. Створення всіх основних жанрів професійної музики.

Життєвий і творчий шлях. Дитинство у селі Гриньки Кременчуцького повіту, Полтавської губернії. Сім'я композитора. Навчання в київських приватних пансіонах. Музиканти-чехи Нейнквич та Паночіні – вчителі М. Лисенка. Композиторські спроби. Навчання в Харківській гімназії. Інтенсивні заняття грою на фортепіано. Педагоги М. Дмитрієв та Вільчек. Вступ на природничий факультет Харківського університету. Перевід до Київського університету. Закінчення університету в 1864 році, захист дисертації, науковий ступінь кандидата природничих наук. У 1867 році вступ до Лейпцизької консерваторії. Музична атмосфера Лейпцига та її вплив на М. Лисенка як музиканта і композитора. Інтенсивна композиторська творчість, “Заповіт”. Концертні виступи. Повернення в Україну в 1869 році. Диригентсько-хорова діяльність. Слов'янські концерти. Навчання у М. Римського-Корсакова. “Різдв'яна ніч”. 80–90-ті роки – період розквіту композиторської творчості. “Тарас Бульба”, дитячі опери, хорова поема “Іван Гус”, кантати “Радуйся, ниво непополитая”, “На вічну пам'ять Котляревському”.

Концертна та громадська діяльність. 35-річчя творчої діяльності М. Лисенка. Заснування музично-драматичної школи у 1904 році. Зв'язок творчості з національно-визвольною боротьбою: хори “Вічний революціонер”, “Гей, за наш рідний край”, “Гетьман Дорошенко”. Хорові твори на релігійні тексти, опера “Ноктюрн”.

Тема 16. М. Лисенко. Загальна характеристика творчості.

Обробки народних пісень

Музична творчість М. Лисенка – кульмінаційний етап розвитку українського музичного романтизму. Поєднання романтичних та реалістичних рис в творах М. Лисенка. Естетична основа творчості М. Лисенка. Нове ставлення композитора до фольклору. Поєднання народного з високопрофесійною майстерністю. Звернення до поезії Т. Шевченка. Вплив поезики Шевченка на драматургію творів Лисенка та на їх стилістику. Велика музична спадщина: понад 500 обробок народних пісень, 10 опер, 120 камерно-вокальних творів, понад 40 хорових творів, 3 симфонічні твори, близько 60 фортепіанних творів.

Визначна роль обробок народних пісень у творчості М. Лисенка. Жанрова різноманітність та жанрова класифікація обробок народних пісень. Якнайповніше розкриття і поглиблення музично-образного змісту народної пісні, збереження її індивідуальної своєрідності. Роль фортепіанної партії. Новаторські риси обробок:

- 1) у ладо-гармонічних особливостях;
- 2) у поліфонізації хорової фактури;
- 3) у поєднанні народної та класичної поліфонії;
- 4) у динамізації драматургії куплетно-варіаційної форми.

Визначна роль обробки народних пісень у формуванні стильових рис музичної мови та художньо-образного мислення.

Тема 17. М. Лисенко. “Музика до “Кобзаря”

Епохальне значення циклу. М. Лисенко – перший видатний інтерпретатор поезії Т. Шевченка. Втілення національно-історичної тематики часів Козаччини. Розкриття історії та долі українського народу. Охоплення творів різних жанрів, масштабів та форм: 3 кантати, 18 хорів, понад 60 вокальних ансамблів, пісень та романсів.

М. Лисенко – новатор у хоровій музиці. Створення ним жанру поєми-кантати. Суспільно значуща тематика хорових творів. Творче використання стилістики історичних, козацьких, протяжних ліричних пісень, думи, хоралу, танцювальних жанрів народної пісні. Синтез стилістики різних жанрів. Хорова поема “Заповіт” (1868), кантата “Б'ють пороги” (1878), “На вічну пам'ять Котляревському” (1895), “Радуйся, ниво непополитая” (1883). Багатство тематики, образів і засобів музичної виразності. Мелодичне обдарування М. Лисенка.

Камерно-вокальні твори. Єдність слова і музики. Тонке відтворення змісту поезії, її основної ідеї. Жанрові різновиди пісні, солоспіву, твори романсового типу. Нові жанрові особливості, широкий діапазон тематики і образності, нові засоби музичної виразності. Риси оперного мистецтва. “Народна” лінія стилю композитора. Мелодичне багатство і мелодична різноманітність. Виразова і колористична роль гармонії. Особливості форми. Значна роль фортепіанної партії.

VI СЕМЕСТР

Тема 18. М. Лисенко. Вокальна творчість на тексти різних авторів

Перевага вокальних жанрів у творчості М. Лисенка. Звернення до поезії І. Франка, Лесі Українки, О. Олесья, Г. Гейне, А. Міцкевича. Єдність слова і музики. Різноманітність тематики. Збагачення музично-образної сфери романсів. Нові жанрові різновидності пісні: лірична, лірико-драматична, пісня-коліскова, пісня-балада. Інші національні жанрові типи романтичної вокальної музики: ліричний романс, лірико-драматичний романс, романс-монолог, романс-балада, романс-дума.

Нові засоби музичної виразності, нова інтонаційність. Провідна роль вокальної мелодики. Виразова і колористична роль гармонії. Різноманітність музичних форм. Перевага вільних наскрізних побудов. Значна роль фортепіанної партії. Її формотворча і виражальна роль. Вплив західно-європейського романтизму.

Тема 19. М. Лисенко. Хорова творчість на тексти різних авторів

Хорові твори на тексти М. Старицького, Лесі Українки, І. Франка, О. Маковея, О. Олесья. Розкриття ідейного спрямування, змісту і яскравої образності поетичного тексту. Втілення народних образів, опора на народний музичний стиль. Розширення діапазону тематики й образності. Нова інтонаційна сфера. Глибоке перевтілення стилістики українського епосу – дум, історичних пісень. Синтез різних жанрів народної пісні.

Музика М. Лисенка – це високохудожні хорові твори. Мелодична виразність і наспівність. Елементи народного багатоголосся та професійна поліфонія. Зв'язки зі стилістикою кантів. Молитва-гімн “Боже великий, єдиний” на слова О. Кониського (1885).

Тема 20. М. Лисенко. Оперна творчість. Ранні опери

Провідна роль оперного жанру у творчості композитора. Різноманітність тематики та оперних жанрів: історико-героїчна народна музична драма, лірико-комічна та лірико-фантастична, лірико-побутова, сатирична, дитяча опери. Формування моделі національної опери. Роль національної мови і національних сюжетів. Виведення різнохарактер-

них народних селянських персонажів, національних героїв та колективного образу народу. Створення яскравих національних характерів, виразної музичної мови. Опора на традиції українського музично-театрального мистецтва, досягнення західно-європейської та російської опер. Прояв романтичних та реалістичних рис. Поєднання різних сюжетних ліній. Принцип контрасту. Українська народна та побутова музика, як основа музичної мови. Провідна роль вокальних номерів. Використання різних типів музичних характеристик. Перевага “народної” стильової та лірико-психологічної ліній. Використання змішаного типу побудови. Роль хору та народних сцен. Концентрування основної ідеї опери в хорових епізодах. Велика роль оркестру. Еволюція оперної творчості М. Лисенка.

Тема 21. М. Лисенко. Опера “Наталка Полтавка” (1889 р.)

Звернення до І. Котляревського. Драматургічні особливості музики і модель твору письменника. Оперні ознаки твору М. Лисенка – увертюра, антракти, сольні номери, ансамблі. Обробка народних пісень та пісень-романсів. “Народна опера”. Поглиблення характеристик персонажів.

Теми 22. 23. М. Лисенко. Опера “Тарас Бульба”

Найвидатніше досягнення оперної творчості М. Лисенка. Історико-героїчна народна драма. Історія створення і постановки опери. Редакції твору. Літературне першоджерело та лібретто. Сюжет опери. Втілення національно-визвольної боротьби та героїко-патріотичної ідеї. Переплетення двох драматургічних ліній опери. Конфліктна драматургія. Характеристика музичних образів. Створення багатопланового образу українського народу. Розкриття головної ідеї опери через образи Тараса, Кобзаря, Остапа. Ліричний образ Андрія. Глибоко драматичний образ Насті. Зв'язок музичних характеристик героїв з народно-пісненими жанрами. Народні сцени. Їх роль у розвитку героїко-патріотичної ідеї опери. Характеристика польського табору. Роль оркестру в драматургії опери.

Тема 24. М. Лисенко. Фортепіанна творчість

М. Лисенко як засновник української камерно-інструментальної музики. Поєднання особливостей західно-європейського піанізму з національним. Жанрова різноманітність. Формування українського романтичного стилю фортепіанної музики. Дві стилеві лінії творчості: а) народна стильова лінія (на основі народно-пісенних цитат); б) “лірико-психологічна” стильова лінія романтичного типу (в цих творах переважає романтична лірика). Народно-тематична основа творів у поєднанні з різноманітними прийомами фортепіанної гри. Створення фортепіанної кантилени з українською національною специфікою. Продовження традицій романтизму. “Друга українська рапсодія”, “Героїчне скерцо”, “Елегія” як зразки різних типів фортепіанної музики.

Музична література до теми:

Обробки українських народних пісень “Ой гаю, гаю”, “Гей, не дивуйте, добрі люди”, “Дощик”, “Жалі мої, жалі”, “Плине качур по Дунаю”, “Бескиде зелений”, “Верховино, світку ти наш”.

Кантата “Радуйся, ниво непоплитая”, солоспіви “Гетьмани, гетьмани”, “Минають дні”, “Мені однаково”, “Реве та стогне Дніпр широкий”, “Ой одна я, одна”. Хор “Вічний революціонер”, солоспіви “Місяцю князю”, “Безмежне поле”.

Опери “Наталка Полтавка”, “Тарас Бульба”, фортепіанні твори: прелюдія “Хлопче, молодче”, елегія, інтермеццо, “Друга українська рапсодія”, “Героїчне скерцо”, “Концертний вальс”, Прелюдія до мінор.

Тема 25. Михайло Калачевський (1851–1907)

М. Калачевський – відомий митець другої половини XIX століття, один з перших авторів української симфонії, сучасник М. Лисенка. В його творчому доробку “Реквієм”, Струнний квартет, фортепіанне тріо, хори, фортепіанні п’єси, романси.

Короткі біографічні відомості. Народився 2 жовтня 1851 року в селі Семи Могили, на Полтавщині. Музичну спеціальну освіту здобув у Німеччині, в Лейпцизькій консерваторії. На початку 70-х років (клас композиції – професор К. Ріхтер). У 1876 році, на випускному

екзамені, виконувалася його дипломна робота “Українська симфонія”. Основною професією М. Калачевського була адвокатура. З початку 80-х років працює адвокатом в Кременчузі. Пізніше став тут почесним мировим суддею. Активно займався музично-громадською діяльністю. В 1905 році була виконана “Українська симфонія” в Кременчузі під керівництвом диригента Д. Ахшарумова. В останні роки композитор важко хворів.

“Українська симфонія” – важливий етап розвитку української симфонічної музики. Лірико-жанровий тип. Близькість до традицій західно-європейської ліричної симфонії з пісенним тематизмом. Органічне поєднання досягнень західно-європейської музики з українською народною пісенністю. Створення романтичної симфонії з яскравим народним колоритом. Традиційний склад оркестру. Чотиричастинний цикл. Висока професійна майстерність композитора.

Музична література до теми:

М. Калачевський “Українська симфонія”.

Тема 26. Музична культура Галичини другої половини XIX століття.

Творчий пошук талановитих музикантів Галичини. Особлива роль належить І. Лаврівському, О. Нижанківському, А. Вахнянину, Д. Січинському. Кристалізація основних рис стильового напрямку “Перемишльська школа”. Інтонаційна основа творів – так звана “старогалицька пісня”, провідні жанри – чоловічі хори а cappella. В музиці до театральних вистав (“співогрі”) – поєднання міського та селянського фольклору. Куплетна побудова хорів, гомофонна фактура, в гармонічній мові – вплив віденського раннього класицизму. Головний носій образного змісту – мелодія.

Іван Лаврівський (1822–1873) Співтворець стильових засад Перемишльської школи, сучасник М. Вербицького.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки у селі Лопінка, що біля Балигороду (тепер Польща). Навчався у дяко-учительській школі у Перемишлі, у Львівській духовній семінарії. Захоплення музикою. Навчання у чеха В. Серсавія та регента польського кафедрального костелу Ф. Лоренца. Перебування на сільській парохії. Переїзд до Перемишля.

Керівництво хором дяко-учительської школи. Композиторська творчість. Перебування у Кракові (1854–1861 роки). Активна творча та культурно-просвітницька діяльність. Основні жанри творчості – хорова музика світська і духовна.

Сидір Воробкевич (1836–1903) Композитор, диригент, педагог. На Буковині він найбільш плідно розвивав професійну музичну культуру.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки у Чернівцях. Професійна і духовна освіта – у Відні. У 1868 році закінчив Віденську консерваторію. Від 1875 року – професор музики Чернівецького університету. Диригентська діяльність. Засновник просвітницьких товариств. У 1899 році – хорове товариство “Боян”. “Підручник гармонії”. Захоплення музичним театром. Створення 26 співоігр на власний текст. Найважливіша частина доробку – близько 400 хорів. Редакції творів.

Анатоль Вахнянин (1841–1908) Найвизначніший музично-громадський діяч Західної України другої половини XIX – початку XX століття, композитор, диригент.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки у селі Сінява (колишнього Ярославського повіту). Навчання у Перемишлі. Вивчення теорії музики та гри на скрипці. Спів у хорі. Вступ у Львівську духовну семінарію в 1859 році. Запис народних пісень. Перші хорові твори. Організація першого в Галичині концерту на честь Т. Шевченка в 1865 році. Вступ до Віденського університету. Зустріч з М. Лисенком. Повернення до Львова в 1868 році. Музична діяльність. Заснування у Львові першого українського співацького товариства “Торбан”. Концерти у Львові, композиторська творчість. Видання збірника хорових квартетів. Заснування “Львівського Бояна”. Літературна, наукова і публіцистична діяльність.

Остап Нижанківський (1863–1919) Яскравий музичний талант. Палкий прихильник стилю М. Лисенка та продовжувач його традицій. Автор духовних та світських хорів, солоспівів, вокальних ансамблів, обробок народних пісень.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки у селі Малі Дідушичі, неподалік Львова. Закінчив Львівську духовну семінарію. Любов до музики. Заснування видавництва “Бібліотека музикальна”. У 1892 році заснував філіал хорового товариства “Боян”. Керівництво хорами у Львові. В 1896 році – навчання у Празі. Трагічна смерть

Тема 27. Денис Січинський (1865–1909)

Це один із найталановитіших композиторів Галичини, який став на шлях музиканта-професіонала. Диригент, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: обробки народних пісень, хори, 3 кантати, камерно-інструментальні, духовні твори, опера “Роксоляна”.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в селі Ключинці на Тернопільщині. Початкова освіта в Тернопільській гімназії, у вчителів Л. Левицького та В. Вшелячинського. Навчання в консерваторії Галицького музичного товариства у Львові – клас гармонії і контрапункту професора К. Мікулі. Створення “В’язанки народних пісень”, кантати “Дніпро реве”. Активна музично-громадська діяльність. Участь у заснуванні співацького товариства “Боян” у Львові. Робота в комітеті по збиранню і публікації українських народних пісень.

Останні роки життя – у Станиславові. Диригент “Бояна”, викладач фортепіано. Організація селянських хорів, створення музичного видавництва. Період найбільшої зрілості. Створення кантати “Лічу в неволі”, романсів, фортепіанних п’єс. Праця над оперою “Роксоляна”. Помер у Станиславові.

Солоспіви. Прояв мелодичного обдаровання. Жанрове джерело Д. Січинського – старогалицька міська пісня. Композитор-лірик. Провідний жанр творчості. Майстер драматичного монологу. Створення індивідуального почерку. Провідні почуття солоспівів. Літературні першоджерела – поезії Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, Г. Гейне. Глибокий підхід до тексту. Розкриття основної ідеї поетичного тексту. Зразки романсової кантилени.

Хорова творчість. Хори без супроводу. Різноманітні настрої. Сильові риси романтизму. Кантата “Лічу в неволі” на слова Т. Шевченка для хору, тенора і симфонічного оркестру (1902). Ідея твору – трагічний протест проти поневолення. Вільна форма. Хори на слова І. Франка – “Непереглядною юрбою”, “Даремне, пісне”, “Пісне моя”.

Музична література до теми:

“Бабине літо” (І. Гавалевич),
“Як почувеш вночі” (Лєся Українка),
“І золотої і дорогої” (Т. Шевченко),
“Лічу в неволі” (Т. Шевченко).

Додатково: солоспіви за вибором.

Тема 28. Микола Леонтович (1877–1921)

Видатний український композитор, хоровий диригент, педагог, музично-громадський діяч. Продовжувач традицій М. Лисенка.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в селі Монастирське, на Поділлі. Загальну освіту здобув у духовній школі Шаргорода та духовній семінарії в Кам'янець-Подільському. Музичні заняття. З 1899 року – народний вчитель в селі Чуків. Організація першого шкільного оркестру. Вступ на регентський відділ при Петербурзькій співацькій капелі. Діяльність народного вчителя. Вивчення теорії та композиції у Б. Яворського, учня С. Танєєва. Обробки українських народних пісень. Самоосвіта. Діяльність в Музично-драматичному інституті імені М. Лисенка, в Народній консерваторії, в державному апараті. Організація симфонічного оркестру, хорової капели. Переїзд до Тульчина. Створення хорів на літературні тексти та фрагментів опери “На русалчин Великдень”. Трагічна загибель в селі Марківка.

Загальна характеристика творчості. Основна музична спадщина – близько 200 обробок народних пісень для хору, 4 хорові поеми, духовні твори, опера. Два етапи творчості: I етап (до 1904 року) – спроба запису і аранжування народної пісні у традиціях М. Лисенка. II етап (1904–1921 роки) – формування оригінального стилю. Творчий розквіт композитора. Хори на літературні тексти – “Льодолом”, “Легенда”, “Літні тони”, “Моя пісня”. Духовні твори. Опера “На русалчин Великдень”. Унікальність творчої спадщини.

Тема 29. М. Леонтович. Обробки народних пісень

Естетичне положення М. Леонтовича. Різноманітність щодо жанрових типів і образностей. Основний принцип обробки – підкреслення найсуттєвішого елемента музичного образу. Характерні особливості обробок: збереження народної мелодії, динамічне розкриття її, підпорядкованість засобів обробки образному змісту, ладо-інтонаційним особливостям першоджерела. Зумовленість структурних, ладо-гармонічних та фактурних засобів обробки типовими прийомами українського музичного фольклору. Яскраво індивідуальний стиль. Світове визнання художніх досягнень.

Музична література до теми:

“Щедрик”, “Дударик”, “Пряля”, “Ой з-за гори кам’яної”, “Козака несуть”, “Піють півні”, “Над річкою бережком”. “Льодолом”, “Літні тони”.

Духовні твори (на вибір)

Теми 30, 31. Кирило Стеценко (1882–1922). Життєвий та творчий шлях. Вокальна та хорова творчість

Видатний український композитор, музично-громадський діяч, педагог, музичний критик і хоровий диригент. Основні жанри творчості: обробки народних пісень, хорові мініатюри, кантати, солоспіви, опери, музика для театру, духовні твори.

Життєвий та творчий шлях. Дитинство в селі Квітки, на Канівщині. Яскраві дитячі музичні враження. Навчання в Софійській духовній школі Києва з 1892 року. Вступ до Київської духовної семінарії (1897–1902). Знайомство з М. Лисенком. Навчання у школі РМТ (1903 рік), перехід до Музично-драматичної школи М. Лисенка.

Музична творчість: хори “Бурлака”, “Могила”, “Прометей”, “Заповіт”. Організація хору, пропагування української народної пісні. Арешт. Білоцерківський період. Створення камерно-вокальних мініатюр. Досягнення в хоровому та оперному жанрах. Кантати “Шевченкові” та “Єднаймося”.

Праця священослужителя у селі Голово-Русаві (1912–1917). Різноманітна музично-громадська діяльність після 1917 року. Організація двох мандрівних капел. Створення монодрами “Іфігенія в Тавриді”, дитячих опер, обробок народних пісень.

Хоровий жанр – найулюбленіший у творчості К. Стеценка. Прагнення до розкриття внутрішньо-конфліктних явищ, до створення психологічно-поглиблених характеристик образів. Різноманітна тематика, образність, жанрові типи і форми. Ліро-епічна сфера ранніх хорових творів – пісенна узагальненість, однорідність настрою, народнопісенні інтонації, підголосково-гармонічна фактура.

Менша залежність зрілих творів від пісенних джерел. Органічне проникнення в хорову фактуру інтонаційного елемента. Кантата “Шевченкові”. Духовні твори.

Солоспіви. Різноманітність образів, типів та способів розкриття. Шевченківська тема у творах К. Стеценка. звернення до творчості Лесі Українки, В. Самійленка, О. Олеся. змістовність і краса солоспіву. Ранній період: “Плавай, плавай, лебедонько” – драматичний монолог. Психологічна правдивість. “Вечірня пісня” – рельєфність, емоційна наснага образів. Продовження традицій М. Лисенка – драматизація жанру, розширення його лексичної сфери.

Музична література до теми:

“Сон”, “Усе жило”, “Знов весна”, “Заповіт”, “Чусш, брате мій”, “Плавай, плавай, лебедонько”.

Духовні твори (на вибір)

Тема 32. Яків Степовий (1883–1921)

Видатний український композитор, публіцист, педагог, музично-громадський діяч. Основні жанри творчості: вокальні цикли, солоспіви, фортепіанні мініатюри, обробки народних пісень.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в селі Піски (поблизу Харкова). Враження з дитинства – народна пісня і хоровий спів. Навчання у Придворній співацькій капелі Петербурга. Вступ до Петербурзької консерваторії у 1902 році. Навчання у А. Лядова, М. Вітоля та М. Римського-Корсакова. Формування Я. Степового як композитора. Створення вокальних циклів “Барвінки” та “Пісні настрою”. Авторські концерти у Москві та Петербурзі. Участь у літературно-мистецькому вечорі, присвяченому пам’яті Т. Шевченка у 1912 році. “Прелюд пам’яті Т. Шевченка” для фортепіано. Отримання диплома вільного художника в 1914 році. Переїзд до Києва в 1917 році. Активізація музично-громадської діяльності: створення нових викладацьких колективів та музичних організацій. Робота у Вукмузкомі та Київській консерваторії. Композиторська творчість – збірник “Проліски”, гармонізація 50 народних дитячих пісень для хору, створення фортепіанних мініатюр.

Камерно-вокальна творчість. Я. Степовий – майстер жанру романсу, тонкий художник-психолог. Тісний зв’язок пісень і романсів з образно-інтонаційним змістом музичного фольклору, зокрема лірично-го характеру. Багатогранне розкриття образу народу, картин природи.

Вокальний цикл “Барвінки” на тексти Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка та М. Чернявського. 16 яскраво національних творів. Особливість музичної мови: виразна мелодика, її зв’язок з фольклорними джерелами, декламаційність. Виразовість гармонії та фактури.

“Пісні настрою” – 9 романсів на тексти О. Олеся. Новий підхід до зв’язку слова і музики, новий тип мелосу. Глибоке розкриття образності текстів. Часті ладо-гармонічні відхилення та їх вплив на специфіку і ладотональність мелодики.

Музична література до теми:

“Із-за гаю сонце сходить”, “Три шляхи”, “Утоптала стежечку”, “Степ”.

“Не беріть із зеленого луку верби”, “Тетьте, думи”. “Прелюд пам’яті Т. Шевченка”.

Тема 33. Станіслав Людкевич (1879–1979)

Видатний український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, музично-громадський діяч. Основні жанри творчості: обробки народних пісень, хорові, вокально-симфонічні твори, кантати, симфонічні, камерно-вокальні, камерно-інструментальні твори, опера “Довбуш”. Значення Т. Шевченка у творчості С. Людкевича.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в місті Ярослав. Створення музичних творів в юності. Навчання в гімназії. Вступ до Львівського університету на філологічний факультет в 1898 році. Музична освіта під керівництвом Я. Галя та М. Солтиса. Член хорового товариства “Боян”. Закінчення університету в 1901 році. Звання магістра філософії. Посада вчителя. Публіцистична діяльність. Видання журналу “Артистичний вісник”. Вихід з друку двох фольклорних збірників. Композиторська творчість. Початок роботи над “Кавказом”.

Виїзд до Відня у 1907 році. Захист дисертації. Повернення до Львова. Посада директора і викладача в Музичному інституті імені М. Лисенка. Диригентська і публіцистична діяльність. Мобілізація до австрійської армії під час Першої світової війни. Полон. Два роки в Ташкенті та Перовську. Повернення до Львова. Період активної і плідної праці. Створення підручників з теорії музики та сольфеджіо.

Викладацька діяльність. Створення “Галицької рапсодії”, “Заповіту”, “Наймита”, обробок народних пісень.

Пізній період творчості. Редакція власних творів, завершення фольклористичних досліджень. Столітній ювілей митця у Львові.

Загальна характеристика творчості. Розвиток традицій світової музики. Значення творчого впливу М. Лисенка. Демократична спрямованість творчості. Яскраво національний колорит. Особливості творчого стилю.

Тема 34. С. Людкевич. Кантата-симфонія “Кавказ” (1902–1913)

Соціальна спрямованість твору, в основі якого одноіменна поема Т. Шевченка. Ідея нескореності народу, пафосу революційної боротьби. Масштаб композиції, конфліктна драматургія. Опора на національні та західно-європейські традиції. Спорідненість із симфонічним циклом, глибина музичної концепції, послідовність її розкриття та симфонічні принципи втілення. Органічне поєднання образного змісту поеми з особливостями музичної форми. Контрастна сфера образів, тематичне об’єднання матеріалу.

Тема 35. С. Людкевич. Кантата “Заповіт” (1934)

Значення поезії Т. Шевченка для творчості С. Людкевича. звернення до “Заповіту” у творчості українських композиторів (Г. Гладкий, М. Вербицький, М. Лисенко, К. Стеценко, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський). Послідовне проведення монотематизму. Характерні особливості тем. Принцип наскрізного розвитку. Інтонаційна єдність. Дві образні сфери твору. Контрастне зіставлення епізодів та їх взаємодія. Героїчно-піднесений характер епізоду “Поховайте та вставайте”. Роль поліфонічних засобів. Оркестрова партія, її співвідношення з хоровою. Значення “Заповіту” С. Людкевича.

Тема 36. С. Людкевич. Кантата “Наймит”

Літературна основа – вірш І. Франка. Гостра соціальна тема, епічні образи-символи. Тричастинна форма. Розвиток класичної циклічної кантати. Риси монотематизму. Наскрізний драматургічний розвиток образу. Поемні риси кантати – протиставлення “минуле – сучасне”.

I ч. – риси сонатності, II ч. має ознаки рондо, III ч. – розгорнута динамічна fuga. Чіткий образно-динамічний план: драматичний характер I частини, активне розгортання образу боротьби – в II частині, патетичне утвердження – в III частині. В основі драматургії кантати – протиставлення віддалених емоційно-сміслових аспектів. Кантата “Наймит” – один з найвизначніших творів С. Людкевича.

Музична література до теми:

“Марусенька по саду ходила”, “Ой ти, мій миленький”.

“Ішов жовняр з війни”, “Пою коні при Дунаю”, “Ліщина, ліщина”, “Українська баркарола”.

“Кавказ”, “Заповіт”.

Фортепіанні твори (на вибір).

VII СЕМЕСТР

Тема 37. Левко Ревуцький (1889–1977)

Видатний український композитор, педагог, вчений, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: обробки народних пісень, хори, фортепіанні твори, кантата “Хустина”, Симфонія № 2, фортепіанний концерт. Продовжувач традицій М. Лисенка.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки на Полтавщині, в селі Іржавець. Яскраві музичні здібності. Навчання в гімназії міста Прилук з 1896 до 1903 року. Виїзд до Києва. Зустріч з М. Лисенком. Вступ до музичної школи М. Тутковського. Навчання в Музично-драматичній школі М. Лисенка. Вступ до університету на юридичний факультет. Київське училище РМТ. Навчання в піаністів С. Короткевича та Т. Ходоровського. Спроби композиції. Відкриття Київської консерваторії. Навчання в класі композиції у Р. Глієра. Події Першої світової війни. Навчання у військовий час. З 1918 року праця в різних містах. Переїзд до Києва в 1924 році. Посада викладача в Київській консерваторії. Розквіт творчої діяльності: кантата “Хустина”, Симфонія № 2, обробки народних пісень. Редакція опери “Тарас Бульба” М. Лисенка. В роки Другої світової війни евакуація в Узбекистан. Праця в Ташкентській консерваторії. Повернення до Києва після закінчення війни. Педагогічна,

науково-фольклористична та редакторська праця. Виховання видатних митців повоєнного покоління.

Загальна характеристика творчості. Яскраво національний колорит творчості. Зв'язок з традиціями світової музики. Опора на українську народну пісню. Лірико-епічна спрямованість творчості. Поєднання з драматичним, лірико-психологічним та героїчним змістом окремих творів. Значення творчості Л. Ревуцького.

Тема 38. Л. Ревуцький. Обробки народних пісень

Їх місце і роль у формуванні творчого методу та стилю. Збірники “Сонечко”, “Козацькі пісні”, “Галицькі пісні”. Традиції М. Лисенка та М. Леонтовича. Сильові риси обробок: глибоке розкриття образного змісту, наскрізність образних перетворень. Значення гармонічного варіювання. Поєднання простих ладових рис із складними ладо-гармонічними засобами. Роль фортепіанного супроводу.

Кантата-поема “Хустина” (1923 р., II ред. – 1944 р.) Ідейно-художній зміст твору Т. Шевченка та його втілення в музиці. Образи Дівчини, Чумака, народу. Тематизм твору, його інтонаційна єдність. Наскрізний розвиток. Психологізм образів. Характерні риси музичної драматургії. Зіставлення контрастних сольних та хорових епізодів. Розвиток у “Хустині” традицій М. Лисенка. Визначне місце твору в розвитку української хорової музики.

Тема 39. Л. Ревуцький. Симфонія № 2, мі мінор, 1927 р. (II ред. – 1949 р., III ред. – 1960 р.)

Становлення і проблеми розвитку національного симфонізму. Історія створення симфонії № 2. Вершина творчості композитора. Народність її змісту і тематизму. Художня концепція твору. Новий інтонаційно-образний контекст симфонії. Органічне поєднання лірико-драматичного та лірико-епічного типів симфонізму. Перевага варіаційних прийомів розвитку. Будова симфонії. Вплив деяких особливостей симфонізму Чайковського, Скрябіна, Каліннікова. Ліричне завершення I частини, образна багатоплановість II частини, динамізм фіналу. Багатство оркестровки. Значення симфонії.

Тема 40. Л. Ревуцький. Фортепіанна творчість

Нові жанри в українській камерно-інструментальній музиці. Пошук її національно-характерного втілення – змісту, нових інтонаційних джерел, виражальних засобів і форм. Створення індивідуально-стильового напрямку в фортепіанній музиці Л. Ревуцького. Високий художній рівень, професійна майстерність творів, органічне поєднання класичних традицій та рис індивідуального стилю. Прелюдії опус 4, 7, 11. Образне наповнення прелюдій – різні емоційно-психологічні прояви людських почуттів. “Пісня” – органічний синтез ладогармонічних засобів та особливостей, що походять від фольклору. Соната сі мінор. Її місце в українській фортепіанній музиці. Розширення образної сфери фортепіанної музики.

Музична література до теми:

Обробки українських народних пісень (збірник “Сонечко” – на вибір).

“Хустина”.

Прелюдії, “Пісня”, соната сі мінор.

Симфонія № 2.

Тема 41. Борис Лятошинський (1895–1968)

Один з найвидатніших українських композиторів, фундатор композиторської школи, талановитий педагог та музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: обробки народних пісень, хори, камерно-вокальні та камерно-інструментальні твори, 2 опери, 5 симфоній, симфонічні поеми, музика до кінофільмів.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Житомирі. Навчання гри на фортепіано та скрипці. Гімназійні роки. Творчі спроби. В 1913 році вступ до Київського університету. Консерваторська музична освіта – клас композиції Р. М. Глієра. З 1919 року – педагогічна діяльність в консерваторії. Композиторська творчість. Вплив О. Скрябіна – “Відображення”, Перша симфонія. Діяльність в АСМ. Формування власного стилю. “Увертюра на 4 українські теми”. Опера “Золотий обруч”. Творча зрілість. Кантата “Заповіт”, хори на вірші Т. Шевченка. Редагування опери “Тарас Бульба”.

В період Другої світової війни – евакуація до Саратова. Педагогічна діяльність в консерваторії, створення радіостанції імені Т. Шевченка. Після війни – робота в Київській консерваторії. Слов'янські мотиви в творчості. Створення симфонічних полотен, концерту для фортепіано з оркестром, хорів. Педагогічна діяльність. Учні Б. Лятошинського.

Загальна характеристика творчості. Багатогранність, художня змістовність, конфліктна гострота творчості. Глибина і яскравість музичних образів. Висока професійна майстерність. Тематичне багатство, жанрова різноманітність. Провідне значення симфонічних жанрів. Роль слов'янського, зокрема, українського мелосу в творчому доробку композитора. Традиції української та світової музичної класики. Новаторство. Еволюція стилю.

Тема 42. Б. Лятошинський. Обробки народних пісень

Творчий підхід до фольклорних джерел. Спільність з творчим методом Л. Ревуцького. Розкриття нових особливостей гармонічного осмислення народної мелодії за допомогою різних видів композиторської техніки ХХ століття. Особлива увага до драматичних пісень, до мелодій з цікавою ладовою будовою. Значне місце посідають гостронапружені гармонічні сполуки. Активна динамізація музичної тканини. Різноманітні види обробок: драматичні, ліричні, жартівливі. Поліфонічні прийоми розвитку. Вплив народно-пісенного багатоголосся.

Хорова творчість. Розквіт у післявоєнні роки. Звернення до поезії Т. Шевченка – драматичних, з трагічним пафосом творів. “Тече вода в синє море” – один з найпоетичніших хорів композитора. Драматизм та епіка твору. Використання елементів давнього фольклору – дум, історичних пісень. “Із-за гаю сонце сходить” – твір драматичного змісту. Спорідненість із попереднім хором. Хоровий цикл “Пори року” на вірші О. Пушкіна. Творчий розвиток традицій світової та української хорової класики. Багатство виражальних засобів хорового письма.

Тема 43. Б. Лятошинський. Фортепіанна творчість

Формування фортепіанної музики з початку ХХ століття у творчості Б. Косенка, Б. Лятошинського та Л. Ревуцького. Вагомість доробку. Народження нових зразків української музичної класики. Звернення до

різних жанрів фортепіанної музики. Цикл “Відображення”. Новаторський характер засобів музичної виразності. Збагачення змісту, стилів, жанрів і форм української фортепіанної музики. Прелюдії.

Тема 44. Б. Лятошинський. Симфонія № 3 сі мінор, 1951 р. (2-га ред. – 1955 р.)

Одне з вершинних явищ українського симфонізму. Історія створення. Багатоплановість, поєднання драматичного, трагічного й епічного. Узагальнене відображення теми боротьби. Ідея твору – перемога добра над злом. Протиставлення двох образно-інтонаційних сфер – основа музичної драматургії симфонії. Поєднання принципів монотематизму і лейтмотивізму. Наскрізний розвиток твору. Трансформація музичних образів. Особливості сонатно-симфонічного циклу. Роль розробковості в I, II, IV частинах. Використання різних прийомів поліфонічної техніки. Особливості оркестровки.

Тема 45. Б. Лятошинський. Оперна творчість

Народження української опери ХХ століття. Опера “Золотий обруч” (1929 р.) – найвидатніше досягнення в українській опері (Лібретто Я. Мамонтова). Відбиття характерних для другої половини 20-х років творчих шукань, провідних тенденцій. Літературна основа – повість І. Франка. Народна музична драма. Ідея патріотизму і єдності. Контрастне зіставлення картин героїко-епічного характеру, найдавніших народних обрядів, драматичних і ліричних сцен. Органічне поєднання принципів епічної і конфліктної драматургії, безперервного драматичного розвитку і епічної узагальненості, наскрізної музичної дії. Глибокі зв'язки з народно-пісенними джерелами. Національна основа музичної мови. Психологічна розробка образів. Інтенсивний розвиток характерів, система лейтмотивів. Перевага речитативного типу вислову. Роль оркестру.

Опера “Полководець” (“Щорс”) (1938 р.)

Лібретто М. Рильського та І. Кочерги. Дві драматичні лінії твору. Яскраве інтонаційне вирішення твору, симфонічний розвиток типових інтонацій епохи. Численність народних сцен. Хорові пісні та їх роль в музичній та сценічній дії. Розвинені монологи, арії, аріозо, ансамблі. Лейттемна система. Різноманітні стильові джерела музики опери.

Широта симфонічного розвитку, яскравість тематизму, багатогранна мелодична та декламаційна характеристика головних героїв.

Музична література до теми:

Обробки народних пісень:

“Мала мати одну дочку”, “Козака несуть”, “Журба за журбою”.

Фортепіанний цикл “Відображення”, “Прелюдії” (на вибір). Хори “Тече вода в синє море”, “Із-за гаю сонце сходить”, хор “Осінь” з циклу “Пори року”.

Симфонія № 3.

“Золотий обруч”: Аріозо Максима Беркута “Я смерд ...”, аріозо Мирослави “Ганьба і сором”, монолог Захара Беркута “Давно, давно те діялось”, плач Маври “Усіх, усіх поклала смерть”, аріозо Мирослави “Ніч вогні запалила”.

Тема 46. Віктор Косенко (1896–1938)

Видатний український композитор, піаніст, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: камерно-вокальні, камерно-інструментальні, симфонічні, музика для дітей.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Петербурзі та Варшаві. Навчання в гімназії з 1905 року. Музичне життя Варшави та її вплив на В. Косенка. Підготовка до вступу в консерваторію. Переїзд до Петербурга напередодні Першої світової війни. Вступ до консерваторії в 1914 році. Навчання на двох факультетах, створення вокальних та фортепіанних мініатюр. Завершення консерваторії в 1918 році. Переїзд на Україну, в Житомир. Робота в ДМШ. Концертні виступи в містах та областях України як піаніста-соліста та акомпаніатора. Організація камерного тріо. Розквіт творчості. Співпраця з театром. Проведення авторських концертів. Запрошення на роботу в Музично-драматичний інститут імені М. Лисенка у 1929 році. Педагогічна та виконавська діяльність. Останні роки життя в Києві.

Тема 47. В. Косенко. Камерно-інструментальна творчість

Значний внесок В. Косенка у розвиток камерно-інструментального жанру. Композитор – лірик, тонкий романтик. Лірико-психологічний склад музики. Традиції світової фортепіанної музики та її вплив на

творчість В. Косенка. Використання елементів народно-пісенних жанрів. Різноманітність форм. Етюди тв. 8 (1922). Яскрава експресія, підвищений емоційний тонус. Поєднання етюдних рис з образною глибиною, масштабністю форми, яскравою картинністю. Етюди тв. 19 – органічний синтез національного інтонаційного матеріалу та класичних форм. Створення циклу за зразком старовинної інструментальної сюїти. Нове трактування сюїти. Принцип контрасту.

Тема 48. В. Косенко. Камерно-вокальна творчість

Продовження класичних традицій. Звернення до текстів К. Бальмонта. “Вітер перелітний”. Високохудожні романси на слова О. Апугтіна, О. Пушкіна, М. Лермонтова. Прагнення розкрити широке коло переживань – від тихого смутку до пристрасного поривання. Органічне поєднання мелодії та змісту слова. Ліричні романси. Вокальні твори на вірші П. Тичини. Громадянська тематика цих творів та їх значення. “На майдані”. Виразні декламаційні інтонації. Особливості фортепіанного супроводу.

Музична література до теми:

Етюди опус 8 – сі-бемоль мінор, до-дієз мінор, Мі мажор, Етюди опус 19 – гавот Ре-бемоль мажор, Куранта мі мінор, гавот сі мінор, 2 поеми-легенди.

“Сумний я”, “Говори, говори”, “Вони стояли мовчки”, “На майдані”.

Тема 49. Костянтин Данькевич (1905–1984)

Відомий український композитор, диригент, піаніст, публіцист, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: опера, балет, вокально-симфонічні, симфонічні, камерно-інструментальні та хорові твори.

Творча біографія. Навчання в Одеській консерваторії по класу фортепіано та теорії композиції. Закінчення консерваторії у 1929 році. Початок педагогічної діяльності в Одеській консерваторії. Композиторська творчість. Симфонічна поема “Тарас Шевченко”, балет “Лілея”. Обрання головою Співки композиторів України. В період війни – пісенна творчість. У 1944 році – відновлення роботи Одеської консерваторії. К. Данькевич – директор цього навчального закладу та завідувачий кафедрою композиції. Створення опери “Богдан Хмельницький”

(1951 р.). Переїзд до столиці. Робота в Київській консерваторії на посаді професора кафедри теорії композиції. Опера “Назар Стодоля”. Авторські концерти. Музично-громадська діяльність.

**Тема 50. К. Данькевич. Опера “Богдан Хмельницький”, 1951 р.
(II ред. – 1953 р., III ред. – 1977 р.)**

Історико-героїчна опера. Відображення визвольної боротьби українського народу під керівництвом Богдана Хмельницького. Традиції вітчизняної оперної класики та їх розвиток в опері. Героїко-епічний та картинно-оповідальний стиль музичного висловлювання. Конфліктна драматургія твору. Роль народних сцен та хорів. Багатопланове розкриття образу народу. Героїко-епічні та ліричні риси музичних характеристик головних героїв. Ладно-інтонаційні засоби виразності.

Лейтмотиви та їх роль у драматургії опери.

Музична література до теми:

Хори “Чорний крук у полі кряче”, “Ой не радійте, панове-магнати”, “Розлилися круті бережечки”, арія Кривоноса, арія Варвари, арія та монолог Хмельницького, дует Богуна і Соломії, пісня Гаврила.

**Тема 51. Віталій Губаренко (1934-2000). Творчий шлях.
Моноопера “Ніжність”**

Відомий український композитор, педагог, музично-громадський діяч. Дитячі роки в Харкові. У 1960 році закінчив Харківську консерваторію по класу композиції Д. Клебанова. В 1958–1960 роках – викладач теорії та музичної літератури. Музичний редактор Харківського обласного радіо. З 1961 року – викладач кафедри теорії та композиції Харківського інституту мистецтв. З 1968 року – член правління СКУ.

Основні твори: опери “Ніжність” (1972), “Самотність” (1993), опера-балет “Вій”, балет “Камінний господар”, три симфонії, камерно-інструментальні та камерно-вокальні твори.

Моноопера “Ніжність”. Камерність оперної форми. Літературна основа опери – новела А. Барбюса. Драма кохання і розлуки. Гранично скупі засоби виразності – солюючий голос (сопрано) і симфонічний оркестр. Монотематизм опери. Різноманітні модифікації основної теми – сюжетний розвиток твору.

**Тема 52. Головні тенденції розвитку української професійної
музики в 60-90-ті роки**

Нова стилістична хвиля 60-х років. Якісно нові зрушення у розвитку української музики. Акцентування уваги на складному внутрішньому світі людини. Тенденція до камернізації жанрів симфонії, опери, кантати. Розвиток і поглиблення ліричної сфери. Особлива актуалізація теми “митець і народ”, “митець і час”. Осмислення сьогодення з позиції історії культури. Потяг до фольклорних джерел. “Нова фольклорна хвиля” у творах М. Скорика, Л. Дичко, Л. Грабовського. Пошуки загальнолюдських ідеалів боротьби добра і зла, життя і смерті в “неокласичній” хвилі творчості українських композиторів.

Значні досягнення у різних жанрах, що відбивають новаторські пошуки. Спроба нового використання фольклорних джерел у поєднанні з найсучаснішими засобами виразності.

VIII СЕМЕСТР

Тема 53. Мирослав Скорик (1938 р.)

Один з найвидатніших українських композиторів, теоретик, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: обробки народних пісень, камерно-вокальні, камерно-інструментальні, симфонічні, хорові, балет “Каменярі”, опера “Мойсей”, музика до кінофільмів, естрадні пісні, редакції творів інших композиторів.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки у Львові. Творчий нахил до музикування. Навчання в музичній школі-десятирічці. У 1947 році вся родина була репресована і вивезена до Хабаровського краю (м. Анжеро-Судженськ). Продовження навчання в піаністки В. Канторової, уроки гри на скрипці. Повернення до Львова у 1955 році. Вступ до Львівської консерваторії імені М. Лисенка. Навчання на двох відділах – композиторському та теоретичному по класу С. Людкевича, Р. Сімовича та А. Солтиса. Завершення навчання в 1960 році. Кантата “Весна” на слова І. Франка. Дослідження ладової системи С. Прокоф’єва. Навчання в аспірантурі Московської консерваторії імені П. Чайковського (клас Д. Кабалевського). захист кандидатської дисертації. Творча зрілість. Музика до кінофільму “Тіні забутих предків”, “Туцувський триптих”, балет “Каменярі”, “Карпатський концерт”.

У 1968 році переїзд до Києва. Посада викладача в Київській консерваторії. Різнобічна діяльність митця. Створення концерту для віолончелі і симфонічного оркестру. Державна премія України імені Т. Шевченка. З 1984 року – викладання у Львівській та Київській консерваторіях. Остаточне повернення до Львова. Керівництво кафедрою композиції, камерним оркестром Вищого музичного інституту імені М. Лисенка. Організація фестивалів. Розмаїтість творчості. Нові художні відкриття. “Прелюдії і фуги” для фортепіано, симфонічна поема “Спогад про Батьківщину”, “Диптих”, Партита № 6, опера “Мойсей”. Розквіт творчості. Гастрольні подорожі митця.

Тема 54. М. Скорик. Карпатський концерт

Завершення “нової фольклорної хвилі” у творчості М. Скорика. Опора на фольклорно-імпровізаційний тип музикування. Композиція і драматургія концерту. Чотиричастинна будова циклу. Темброва і мелодична своєрідність твору. Контраст типу викладу, функцій оркестру, тематизму. Жанровий контраст.

Тема 55. М. Скорик. Камерно-інструментальна творчість

Твори М. Скорика – яскраве явище в українській камерно-інструментальній музиці. Вияв загальних тенденцій української музики 60–70-х років: якісно нові зв’язки з фольклором, розширення технологічного композиторського арсеналу, пошуки нового синтезу національного і загальноєвропейського. Велика увага до жанру концерту, як для фортепіано, так і для інших інструментів. Сучасні тенденції в розвитку жанру – в концертах М. Скорика.

Концерт № 1 для скрипки з оркестром (1969 р.). Втілення принципів симфонізму. Яскраво неповторне художнє обличчя композитора. Тричастинна форма концерту – “Речитатив”, “Інтермеццо” і “Токата”. Контраст і єдність матеріалу. Фольклорна основа тематизму. Стилістичні ознаки “нової фольклорної хвилі”. Імпровізаційність. Речитатив. Наскрізнний інтонаційний комплекс.

Партита № 5 для фортепіано (1975 р.). Один з улюблених жанрів М. Скорика. Важливе місце партит у творчому доробку. Розмаїтість різних концепцій. Кожен з шести циклів – самостійний.

У партиті № 5 – наскрізна лінія змісту. Стилізація романтичного

вальсу, середньовічного хоралу, барокової арії. Авторська ремарка “in modo retro” передбачає спогади про різні стилі та епохи. Прелюдія – споглядальна за характером, проста за викладом, імпровізаційна. Вальс – асоціюється з балетною виставою. Тричастинна форма. Хор – поєднання мелодії з дисонуючими секундовими інтервалами. Контрастні відтінки теми. Арія – стилізація арії *lamento*. Фінал – безупинний рух. Наймасштабніша за розміром частина.

Музична література до теми:

“Шуміла ліщина” Сюїта для струнного оркестру, прелюдія і фуга До мажор.

“Карпатський концерт”.

Концерт № 1 для скрипки з оркестром.

Партита № 5 для фортепіано.

Тема 56. Леся Дичко (1939)

Видатна українська композиторка, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: хори, кантати, камерно-вокальні та камерно-інструментальні твори, балети “Досвітні вогні” та “Метаморфози”, опера “Золотослов”, духовні твори.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Києві. Яскраві музичні здібності. З 1947 року – навчання в середній та музичній школах. У 1958 році вступ до Київської консерваторії на композиторський факультет. Навчання у К. Данькевича, Б. Лятошинського. Глибоке вивчення світової музики. Спілкування з Л. Грабовським, Ю. Іщенко, В. Сильвестровим. Вивчення українського фольклору. Участь у фольклорних експедиціях. Становлення власного стилю. Романси на тексти Лесі Українки, П. Грабовського. “Метаморфози”. Закінчення консерваторії в 1964 році. Вступ до Спілки композиторів України. Навчання в аспірантурі у Б. Лятошинського та М. Пейка. Педагогічна діяльність. Розквіт творчості. Два камерно-вокальних цикли на слова П. Тичини “Пастелі” та “Енгармонійне”. Балет “Досвітні вогні”. Кантата “Червона калина” – I премія на Всесоюзному конкурсі творчості молоді. Симфонія для солістів, хору та симфонічного оркестру, камерна кантата “Пори року”, музика для дітей. Інтенсивна композиторська творчість.

Створення двох монументальних хорових полотен до 1500-річчя Києва – ораторії “І нарекоша ім’я Київ” та кантати “У Києві зорі”. Активна музично-громадська діяльність. Звернення до духовної музики. Створення двох літургій. Хорова опера “Золотослов”.

Тема 57. Л. Дичко. “Пори року”

Камерна кантата для хору a cappella (1973–1975). Матеріал українських обрядових пісень. Поглиблення образного змісту. Відображення старовинних народних обрядів календарного року. Стилізація і художнє узагальнення мелодики народних пісень. Багата звукова палітра циклу. Узагальнення жанрових та регіональних пісенних типів. Чотиричастинна форма. Інтерпретація українського обрядового фольклору. Контраст жанрових зіставлень: пісня і танець, пісня і речитатив. Багаторазове чергування веснянки і речитативного “благословення” – в першій частині, сольний речитатив, пісня, танець – у другій частині, декламаційного складу пісня і танцювального складу мелодія – у третій частині, декламаційна і наспівна шедрівка – у четвертій частині. Сучасні засоби виразності. Поліфонічна майстерність. Технічні можливості хору. Вдала спроба композиторського осмислення поетичних образів, взятих зі скарбниці музичного фольклору. Продовження традицій М. Леонтовича та Б. Лятошинського.

Тема 58. Л. Дичко. Опера “Золотослов”

Антологія прадавньої поезії “Золотослов”. Поетичний космос Давньої Русі – акапельна хорова опера “Золотослов” (1992 р.). Лібретто опери – моделювання міфопоетичної концепції, створене на основі самостійних текстів. Новий різновид оперного жанру. Зв’язки авторської стилістики з фольклором.

Опера “Золотослов” – етапний твір у творчості Л. Дичко. Значення доробку Л. Дичко в контексті творчих процесів кінця ХХ ст.

Музична література до теми:

Кантата “Пори року”.

Опера “Золотослов”(фрагменти)

Тема 59. Валентин Сильвестров (1937)

Один з найвидатніших українських композиторів. Основні музичні жанри: симфонії, хорові, камерно-інструментальні, камерно-вокальні твори, музика до кінофільмів.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Києві. Серйозні заняття музикою з 15 років. Навчання в Київській консерваторії, у класі композиції Б. Лятошинського. У перших музичних творах – прояв творчої індивідуальності. “Спектри”, “Медитація”. Головна галузь його творчості – симфонічна, інструментальна музика та філософські теми. Основними в його доробку є 6 симфоній. Звернення до пісенних, ліричних мотивів. Новий рівень художнього світогляду – в останніх творах. Звернення до поезії Т. Шевченка, до духовних текстів. Нове бачення вікових традицій вітчизняної культури. Світове визнання.

Тема 60. В. Сильвестров. “Дитяча музика”

Два цикли (№ 1 і № 2) – 1973 рік. Збагачення дидактичного піаністичного репертуару. “Дитяча музика № 1” – дитяча риторика. Поетичне бачення дитинства. Вміння передати простоту цілого. “Колискова”, “Сучасний танець”, “Вдячність”, “Подив”, “Старовинна мелодія”, “Дракон і птах”, “Ранкова пісенька”. Послідовність чергування п’єс за характером: I, III, V, VII – мелодичні; II, IV, VI – танцювальні, програмно-ілюстративні. Прагнення в музиці до узагальнення, схоплення основних рис, а не ілюстративності.

“Дитяча музика № 2” – відтворення програмних назв п’єс: “Дзвіночки”, “Озеро”, “Ранковий птах”, “Марш”, “Ноктюрн”, “Скерцо”, “Казка”. Типовий зразок цього жанру. Два цикли – це різні аспекти втілення дитячого бачення світу: філософського-опосередкованого і реального-жанрового.

Тема 61. В. Сильвестров. Симфонія № 5 (1982 р.)

Монументальний одночастинний твір. Лірично-піднесений настрій твору. Особлива побудова твору. Наявність протиставлення близьких сфер. П’ята симфонія – підсумок творчих досягнень В. Сильвестрова, підтвердження єдності і цілеспрямованості його емоцій.

Музична література до теми:

“Дитяча музика № 1, № 2”.

Симфонія № 5.

Тема 62. Євген Станкович (1942)

Видатний український композитор, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: опера, 3 балети, симфонічні, камерно-інструментальні твори, хори, романси, пісні.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Сваляві, Закарпатської області. Заняття музикою з дитинства. Навчання в Ужгородському музичному училищі. Композиторська освіта в Львівській консерваторії під керівництвом С. Людкевича та Київській консерваторії – в класі Б.Лятошинського, а згодом в М. Скорика. Завершення навчання в 1970 році. Дипломна робота “Симфонієтта”. Робота в Київському видавництві “Музична Україна”. З 1976 року – на творчій роботі. Активна громадсько-культурна діяльність. Плідна педагогічна праця в Київській державній консерваторії імені П.Чайковського. Розквіт творчості. Фольк-опера “Цвіт папороті”, 14 симфоній, солоспіви, 2 балети “Ольга” і “Прометей”, музика до кінофільмів. Творча діяльність та викладацька праця в Національній музичній академії. Активна участь у громадсько-культурному житті.

Тема 63. Є. Станкович. Симфонічна творчість

Різноманітність і багатоплановість творчих пошуків. Камернізація жанру симфонії. Поєднання симфонічного і концертного жанрів в симфонії № 4 та камерній симфонії № 3.

Яскрава драматичність, зіткнення протилежних, контрастних образно-емоційних “полосів”, таких як страждання і радість. Розкриття напруженості і стрімкості нашої неспокійної доби. Глибоке проникнення в психологічну сферу особистого, людського. Новий підхід до сонатно-симфонічного циклу, до тематизму. Складний поліфонічний розвиток, поліритмічні нашарування. Посилення “декоруючих” засобів звукового вираження.

Перша “Sinfonia Larga” (1973 р.) для 15 струнних – емоційно-напружена манера висловлення. Лірико-поглиблена, філософськи-споглядальна образна сфера. Найновіші технологічні прийоми. Друга “Героїчна симфонія” (1975 р.) написана для великого симфонічного оркестру. Тема війни розкривається в психологічно-поглибленому ракурсі. В центрі концепції твору – особа з її складною психологічною еволюцією у розкритті героїчного.

Третя симфонія “Я стверджуюсь” (1976 р.). Спільність драматургічної концепції з симфонією № 2.

Одночастинна симфонія № 4 “*Sinfonia Lirica*” (1977) увібрала в себе характерні риси сучасного симфонізму. Звернення до глибинних внутрішніх процесів людської душі. Яскрава індивідуальна самобутність митця в розкритті складного образного змісту. П’ята симфонія “Симфонія пасторалей” для скрипки та оркестру (1980 р.).

Тема 64. Камерна симфонія № 3 для флейти та 12 струнних (1983 р.)

Твір був включений Міжнародною трибуною композиторів при ЮНЕСКО до списку 10 кращих симфоній світу за 1985 рік. Камерний склад інструментів і вираз сильних драматичних емоцій. Два контрастні образи, пов’язані з сучасністю. Синтезування жанрів симфонії та концерту. Модифікація форми симфонічних творів у камерній симфонії № 3. Новий тип тематизму, концентрованість симфонічного розвитку, експресивна напруга. Контрасти, глибоке проникнення у психологічну сферу особистого.

Музична література до теми:

Симфонія № 4 “Sinfonia Lirica”

Камерна симфонія № 3.

Тема 65. Леонід Грабовський (1935)

Творчий шлях. Композитор і педагог. Закінчив економічний факультет Київського університету (1956 р.), Київську консерваторію по класу композиції Л. Ревуцького (1958 р.), аспірантуру (1962 р.). Викладав у консерваторії музично-теоретичні предмети. З 1981 року – жив у Москві, працював редактором журналу “Советская музыка”. З 1989 року – у Нью-Йорку, як композитор-резидент при Українському інституті Америки (1990-1994). Тепер працює як композитор і церковний органіст.

Основні музичні твори: “Симфонічні фрески” (1961 р.), симфонія-легенда “Вечір на Івана Купала”, 3 симфонії, концерти, сонати, камерно-інструментальні, вокальні твори, музика до кінофільмів.

“Симфонічні фрески” (1961 р.) – програмний твір за мотивами малюнків Б. Пророкова “Це не повинно повторитись”. Гнівний протест проти війни, викладений в “Авторській передмові” (I ч.). Гострі секундові інтонації. Масштабність, трагедійна узагальненість авторського слова. Друга частина (“Тривога”) побудована у формі фугато. Передає відчуття напливу жахливого образу. Третя частина (“Наліт”) поглиблює це відчуття остинатними наростаннями флейт та *riscollo* у високому регістрі й у співвідношенні великих септим та малих нон, *frulato* валторн і труб. Це зорова картина нальоту ворожої авіації, вибухів бомб. Четверта частина (“В руїнах”) – яскраве враження створюють темброві знахідки. П’ята частина (“Маги”) сповнена ліричного тепла. Шоста частина (“Хіросіма”) створює обличчя війни і руйнування. У сьомій частині (“Прокляття катам”) відроджуються інтонації I частини. Тут є трансформація зловісних образів.

Музична література до теми:

“Симфонічні фрески”.

Тема 66. Юрій Іщенко (1938)

Український композитор, музикознавець, педагог.

Творчий шлях. Закінчив Київську консерваторію по класу композиції А. Штогаренка (1960 р.), аспірантуру (1964 р.). Професор кафедри композиції Київської консерваторії.

Основні музичні твори: 2 опери, 5 симфоній, кантати, концерти, камерно-інструментальні твори, вокальні цикли, дитячі хори.

Камерно-інструментальна творчість. Особлива активність в цьому жанрі – сонати, інструментальні дуети, тріо, квартети, квінтели. Симфонічність мислення, високий технологічний рівень, вмiле використання поліфонічних засобів. Різнобарвний образний зміст. “**Фортепіанне Тріо**” (1976 р.). Двочастинна форма. Тематизм позначений яскравою жанровістю, національним колоритом – веснянки, закличні інтонації (I ч.), танцювальність (II ч.). асоціація з грою народних музик – флюяри звучання, тріости музики.

Музична література до теми:

“Фортепіанне Тріо”

Тема 67. Іван Карабиць (1945-2002)

Відомий український композитор, диригент, педагог, музично-громадський діяч.

Творчий шлях. Навчався в Київській консерваторії по класу композиції Б. Лятошинського, закінчив по класу М. Скорика (1971 р.), аспірантуру (1975 р.). З 1983 року – педагог кафедри композиції Київської консерваторії. Засновник музичних міжнародних фестивалів “Київ Музик Фест”, голова Міжнародного журі конкурсу молодих піаністів пам’яті В. Горовиця.

Основні музичні твори: опера-ораторія “Київські фрески”, вокально-симфонічні твори – концерт “Сад божественних пісень” (сл. Г. Сковороди), ораторія “Заклинання вогню”, 3 симфонії (“П’ять пісень про Україну” (1974 р.)), 3 концерти, камерно-інструментальні твори, пісні, хорові обробки народних пісень, музика до театральних вистав та кінофільмів.

Композитор тяжів здебільшого до жанру інструментальної музики. Він відтворював найновіші віяння сучасних художніх напрямків з вітчизняними традиціями. Багато уваги приділяв камерним жанрам, п’есам для струнних інструментів у супроводі фортепіано, струнним ансамблям.

Музична література до теми:

“Концертино”.

Тема 68. Творчість українських композиторів в еміграції

За столітній період українська діаспора досягнула немало здобутків. З її середовища вийшли диригенти, виконавці, співаки зі світовим ім’ям. Яскраві представники композиторської школи в діаспорі.

Антін Рудницький (1902–1975). Творчий шлях.

Піаніст, диригент, композитор, педагог, музикознавець. Закінчив Польську консерваторію у Львові по класу фортепіано. Брав уроки гармонії у В. Барвінського. Навчався у Високій музичній школі в Берліні (1926 р.) по класу фортепіано у Е. Петрі і А. Шнабеля, по класу композиції у Ф. Шрекера. Музикознавство вивчав у Берлінському університеті. Диригент оперних театрів у Харкові, Києві, Львові, оркестрів у Львові,

Варшаві, Нью-Йорку, Філадельфії. Викладач Київської консерваторії. З 1938 року – у США. Організатор Української оперної кампанії, яка виступала у Нью-Йорку, Детройті, Чикаго. З 1958 року – професор консерваторії у Філадельфії. Як піаніст, концертував у Німеччині, Україні, Канаді, США.

Основні музичні твори: опери “Довбуш”, “Анна Ярославна”, балет, вокально-симфонічні, камерно-інструментальні твори, 3 симфонії, музика до кінофільмів. Музикознавчі праці: “Українська музика”, “Про музику і музик”.

Ігор Соневицький (1925). Творчий шлях.

Композитор, музикознавець, диригент, педагог. Навчався у Вищому музичному інституті імені М. Лисенка у Львові, у Віденській музичній академії. Закінчив Високу державну музичну академію в Мюнхені (1950 р.). Ступінь доктора філософії одержав в Українському вільному університеті в Мюнхені (1961 р.). Професор музикознавства в Українському католицькому університеті в Римі (1967 р.). Викладач УМІ Америки (1952–1967 рр.), Академії св. Юра в Нью-Йорку (з 1978 р.), диригент оркестру Державної музичної Академії в Мюнхені, різних хорів.

Основні музичні твори: 2 опери, балет, кантати, хорові твори, фортепіанний концерт, фортепіанні п'єси, солоспіви, духовні твори, музика до театральних вистав.

Музикознавчі праці: “Артем Ведель і його музична спадщина”, “Композиторська спадщина Нестора Нижанківського”, “Словник українських композиторів”.

Тема 69. Мар'ян Кузан (1925–2005) Творчий шлях.

Композитор, диригент. Дворічним із сім'єю виїхав до Франції, жив у Парижі. Навчався гри на скрипці в О. Мессіана. В 1947 році закінчив Паризьку консерваторію по класу композиції Ж. Дандло (учня М. Равеля і Г. Форе). У роки війни був учасником Руху опору. У 1966 році організував і став диригентом оркестру “Альфа-Омега” А. Лемке, потім – оркестру Люксембурзької компанії телебачення.

Основні музичні твори: 2 опери, 4 балети, вокально-симфонічні – ораторії, кантата, вокально-інструментальні ансамблі, твори для симфонічного та камерного оркестрів, фортепіанні твори, солоспіви.

Зіновій Лисько (1895–1969) Творчий шлях

Музикознавець, композитор, педагог, фольклорист. Навчався у Вищому музичному інституті імені М. Лисенка у Львові по класу теорії музики С. Людкевича (1906–1914), брав уроки гармонії у В. Барвінського, з композиції – у Ф. Якименка в Празі. У 1926 році закінчив музикологічний відділ Карлового університету в Празі (1926 р.) по класу З. Неєдли. Докторат здобув там само. У Чеській консерваторії навчався по класу композиції К. Ірака, у Школі вищої майстерності по класу композиції Й. Сука (1929 р.). Викладач Українського педагогічного інституту в Празі, в Харківській консерваторії, в 1939–1944 роках – у Львівській консерваторії.

Основні музичні твори: опера, кантата, камерно-інструментальні твори, хори, солоспіви, духовні твори.

Музикознавчі праці: Диригентський poradник, Музичний словник, Наука гармонії, Музичні форми.

Василь Витвицький (1905–1990). Творчий шлях

Музикознавець, композитор, диригент, педагог, музично-громадський діяч. Закінчив музикологічний відділ Ягелонського університету у Кракові (1929 р.) по класу З. Яхімецького і Й. Райса, Львівську консерваторію по класу фортепіано Г. Оттавової. Доктор філософії, доктор музикології (1929 р.). Викладач та директор філіалу Вищого музичного інституту імені М. Лисенка у Перемишлі. Викладач Львівської консерваторії (1939–1944 рр.). З 1949 року жив у США.

Основні музичні твори: “Диптих” для струнного оркестру, обробки народних пісень, хори, камерно-інструментальні твори, музика до театральних вистав.

Музикознавчі праці: (понад 250): “М. Лисенко і його вплив на музичне життя Галичини”, “Фортепіанна музика В. Барвінського”, “Михайло Гайворонський. Життя і творчість”, “Диригентський poradник”.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Архімович Л.* Микола Лисенко. Життя і творчість. – К., 1992.
2. *Архімович Л.* Українська класична опера, – К., 1957.
3. *Архімович Л.* Шляхи розвитку української радянської опери. – К., 1970.
4. *Архимович Л., Шеффер Т.* Музыкальная культура Украины, – М., 1961.
5. *Борис Николаевич Лятошинский.* Сб. Ст. – К., 1987.
6. *Булат Т.* Героїко-патріотична тема в творчості М. Лисенка. – К., 1965.
7. *Бялик М. Л. М. Ревуцький.* Риси творчості. – К., 1973.
8. *В. С. Косенко.* Спогади, листи. – К., 1975.
9. *Герасимова-Персидська Н. М. І. Вериківський.* – К., 1959.
10. *Герасимова-Персидська Н.* Хоровий концерт на Україні в XVII-XVIII столітті. – К., 1978.
11. *Гордійчук М.* Леся Дичко. – К., 1978.
12. *Гордійчук М.* Микола Леонтович. – К., 1977.
13. *Гордійчук М.* Українська радянська симфонічна музика. – К., 1969.
14. *Гордійчук М. П. І. Майборода.* – К., 1964.
15. *Гордійчук М.* Українська радянська музика. Нарис. – К., 1965.
16. *Горюхіна Н.* Симфонізм Ревуцького. – К., 1965.
17. *Загайкевич М.* Михайло Вербицький. Сторінки життя і творчості. –Л., 1998.
18. *Загайкевич М. С. П. Людкевич.* – К., 1957.
19. *Іванов В.* Дмитро Бортнянський. – К., 1980.
20. *Історія української дожовтневої музики.* – К., 1969.
21. *Історія української культури* під редакцією І. Крип'якевича. – К., 1994.
22. *Історія української музики* в 6-х томах. – К., 1989–2004.
23. *Історія української музики.* Ч. I. – К., 1980.
24. *История украинской музыки.* – М., 1981.
25. *Історія української радянської музики.* Учбовий посібник. – К., 1990.
26. *Кауфман Л. С.* Гулак-Артемівський. – К., 1962.
27. *Кирило Стеценко.* Спогади. Листи. Матеріали. – К., 1981.
28. *Кияновська Л.* Українська музична культура. – Львів: в-во “Споллом”, 1999.
29. *Кияновська Л. М.* Скорик. – Л., 1998.
30. *Клин В.* Українська радянська фортепіанна музика (1917–1977). – К., 1980.
31. *Клин В. Л.* Ревуцький – композитор-піаніст. – К., 1972.
32. *Корній Л.* Історія української музики. Ч. I. – Київ – Харків – Нью-Йорк. 1996, ч. II – 1998, ч. III – 2001.
33. *Королюк Н.* Корифеї української хорової культури ХХ ст. – К., 1994.
34. *Курковський Г.* Микола Віталійович Лисенко – піаніст-виконавець. – К., 1973.
35. *Микола Лисенко* – борець за народність і реалізм у мистецтві. – К., 1965.
36. *Лисенко М.* Про народну пісню і про народність в музиці. – К., 1965.
37. *Лисенко М.* Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень, виконуваних кобзарем Вересаєм. – К., 1955.
38. *Лісецький С.* Риси стилю творчості К. Стеценка. – К., 1977.
39. *Лісецький С.* Лев Миколайович Ревуцький. – К., 1989.
40. *Лісецький С.* Євген Станкович. – К., 1987.
41. *Людкевич С.* Статті та дослідження. – К., 1976.
42. *Малишев Ю.* Солоспиви та нотатки про українську вокальну лірику. – К., 1968.
43. *Михайлов М.* Костянтин Данькевич. – К., 1974.
44. *Муха А.* Композитори України та української діаспори. Довідник. – К., 2004.
45. *Олійник О.* Фортепіанна творчість В. Косенка. – К., 1977.
46. *Орфеев С. С.* Леонтович і українська народна пісня. – К., 1981.
47. *Павлишин С.* Денис Січинський. – К., 1980.
48. *Павлишин С.* Станіслав Людкевич. – К., 1974.

49. *Павлишин С.* Василь Барвінський. – К., 1990.
50. *Павлишин С.* Валентин Сильвестров. – К., 1990.
51. *Партесний* концерт. – К., 1976.
52. *Пархоменко Л. К. Г.* Стеценко. – К., 1973.
53. *Поставна А.* Становлення творчого методу Л. Ревуцького. – К., 1978.
54. *Рыцарева М.* Композитор М. С. Березовский. – Л., 1974.
55. *Самохвалов В.* Борис Лятошинский, – К., 1983.
56. *Самохвалов В.* Черты симфонизма Б. Лятошинского. – К., 1977.
57. *Семчишин М.* Тисяча років української культури. – К., 1993.
58. *Стецюк Р.* Віктор Косенко. – К., 1974.
59. *Творчість* М. Леонтовича. 36. ст. – К., 1977.
60. *Творчість* С. Людкевича. 36. ст. – К., 1979.
61. *Тимофєєв В.* Український радянський фортепіанний концерт. – К., 1973.
62. *Українська* музика. 36. ст. – К., 1972.
63. *Українська* музична література у трьох частинах. – Ч. I. Тернопіль, СМП “Астон”, 2000. – Ч. II (книга перша), Тернопіль, СМП “Астон”, 2002.
64. *Українська* музична спадщина. Статті. Документи. Матеріали. – К., 1989. в. 1.
65. *Фільц Б.* Хорові обробки українських народних пісень. – К., 1960.
66. *Хрестоматія* української дожовтневої музики. – К., 1974 – в. 1; 1976 – в. 2; 1980 – в. 3.
67. *Хрестоматія* по истории украинской музыки. – М., 1990.
68. *Шеффер Т. Л. Н.* Ревуцкий. – К., 1979.
69. *Штундер З.* Станіслав Людкевич. Життя і творчість. Том I. – Л., 2005.
70. “Музика”. Науково-популярний журнал з питань музичної культури.
71. “Українське музикознавство”. 36. ст. – К., 1964–2005.

Для нотаток

Для нотаток

